

רקע לסיפור חג החנוכה

(מבוסס על מקורות חז"ל, ספר החשמונאים, ומגילת חנוכה של חגי בן ארצי)

לקראת החג אנו רוצים לבנות אצל הילדים געגועים למקדש ולמלכות ישראל ולכן, לפני שמתחילים בגזרות ובצרות השתדלנו לצייר את הציור של בית המקדש בתפארתו עם הכהנים הצדיקים שעבדו בו. בהמשך נעסוק בקושי להיות תחת מלך יוני שגוזר גזירות קשות ומתוך כך נגיע לנצחון המכבים ולכך שחזרה מלכות ישראל לתקופה של למעלה מ-200 שנה.

מצ"ב שאלות ותשובות שיכולות לסייע למעוניינים, עמירם אלבה 0545236548 amiramelba@gmail.com זהו קובץ ראשוני ואשמח לקבל הערות והארות.

- מה היה בקודש הקודשים? [ארון הקודש ובתוכו לוחות הברית וספר התורה]
- איזה כלים היו בהיכל שלפני קדש הקדשים? [שולחן לחם הפנים, מזבח הקטורת והמנורה]
- המנורה האירה באור גדול. מדוע צריך אור כזה חזק? [לכבד את ההיכל של המלך – הקב"ה].
- מי היה מדליק את המנורה [הכהנים. הרבה פעמים הכהן הגדול בעצמו].
- מתי היו מדליקים את המנורה? [לקראת הערב]
- עד מתי היתה המנורה דולקת ומה היה הנס שקרה כל יום בנרות המנורה? [כל הנרות דלקו עד הבוקר, אך הנר המערבי המשיך לדלוך גם ביום עד להדלקה הבאה].
- לאן הופנו השלהבות של הנרות? [אל הנר המערבי הפונה בעצמו לכיוון ארון הקודש].
- מיהו הכהן הצדיק שחי בימי המלך היוני הראשון? [שמעון הצדיק, סבא של מתתיהו]
- מיהו המלך היוני הראשון שכבש מדינות רבות? [אלכסנדר מוקדון]
- מדוע רצה לכבוש את ירושלים ולהרוס את המקדש? [כי השומרונים אמרו לו שהיהודים לא מכבדים אותו ולא ישמעו בקולו ועושים מה שהם רוצים במקדש].
- כיצד ניצלו היהודים? [שמעון הצדיק יצא עם בגדי הכהן הדגול לקראתו, יחד עם אנשי ירושלים. כשהמלך אלכסנדר ראה את הכהן הגדול ירד מסוסו והשתחוה לפניו].
- מה הסביר המלך לחייליו? [שרואה את דמותו של הכהן בכל לילה לפני שיוצא לקרב, והוא עוזר לו במלחמות].
- מה עשה המלך לשומרונים? [כעס עליהם, העניש אותם והרס את המקדש שלהם].
- בפעם אחרת רצה המלך שכולם יכבדו אותו בכל מדינות מלכותו ולכן: [הכין פסלים בדמותו וציוה לשים במקומות מרכזיים].
- מה הציע שמעון הצדיק כדי להראות למלך שאנו מכבדים אותו? [במקום לשים את הפסל במקדש, הציע למלך שתי אפשרויות: 1. בכל השטרות והמכתבים יכתבו היהודים לא רק את התאריך הרגיל, אלא יוסיפו את מספר השנים למלכות המלך. 2. שכל הבנים שיוולדו לכהנים בשנה זו יקראו בשם אלכסנדר].
- באיזה אפשרות בחר המלך [בשתייהן, וויתר על הגזירה של העמדת פסלו במקדש].
- מה עשה המלך אלכסנדר לפני מותו? [חילק את ממלכתו האדירה לכמה יורשים].
- מי לבסוף נהיה המלך באזור של ארץ ישראל? [אנטיוכוס הרשע].
- מה קרה לכהונה הגדולה אחר מות שמעון הצדיק? [חוניו בנו נתמנה להיות הכה"ג אך בן אחר שהיה מתין שילם כסף למלך יון כדי שימנה אותו לכה"ג למרות שלא היה ראוי].
- מי היו המתיונים? [יהודים שרצו להכניס את תרבות יון שמחשיבה מאוד את העיסוק בגוף ועוסקת בפיתוח החוץ והיופי ועזבו את דרך התורה].
- מה גזר אנטיוכוס? [שבת, ברית מילה, לימוד תורה, אכילת בשר טמא ועוד].

- מה עשו היהודים כדי לשמור את המצוות? [התחבאו במערות].
- מה קרה באחת המערות בשבת? [היונים גילו אותם והם לא ידעו שמותר להלחם בשבת מפני פקוח נפש והיונים הרגו את כולם]
- מי מינה את יהודה להיות מפקד המכבים? [אביו מתתיהו, לפני שנפטר].
- עם איזו חרב יהודה נלחם? [של שר הצבא הראשון שנלחם נגדם – אפולוניוס]
- מי נשלח להלחם כאשר אפולוניוס נכשל? [סרון שר צבא מסוריה].
- מה ענה יהודה לחייליו כאשר הם חששו מהצבא הגדול של סרון? [שה' יכול להושיע את המעטים] מתי בחר יהודה לתקוף אותם? [כאשר היו במעלה בית חורון, ולא היו מסודרים כדרכם].
- לקרב השלישי נשלחו 3 שרי צבא בכירים (תלמי ניקנור וגורגייאס) ישירות מִיָּוֶן עם 40,000 חיילים ו 7000 סוסים. לעומתם ליהודה 3000 לוחמים ומחסור בנשק. לוחמי יהודה התאספו במצפה לתפילה וצום.
- כאשר גורגייאס הלך בלילה עם חלק מהחיילים לחפש את _____ [יהודה], באותו זמן יהודה הלך והתקיף את הנשאים, ושרף את המחנה. מה עשו חיילי גורגיאס כאשר ראו את המחנה שרוף? [ברחו].
- מה עושים יהודה והחיילים לאחר המלחמה? חוזרים עם שלל רב וחוזרים בשירי תודה לה' למקומם.
- בפעם הרביעית הגיע לסיאס עם 60,000 חיילים ו 5000 סוסים. ליהודה 10,000 חיילים. יהודה מתפלל ומחזק את הלוחמים, מכה בליסיאס, וליסיאס שהופתע מהריגת 5000 מחייליו, וגם שמע שהמלך אנטיוכוס חולה מאוד, מחליט לחזור לארצו.
- מה מציע יהודה לעשות כאשר ליסיאס בורח? [ללכת לטהר את בית המקדש ולחדש שם את העבודה].
- מה הם מצאו על המזבח? [פסל].
- לאחר שבירת הפסל, מה החליטו לעשות עם המזבח? [לשבור אותו ולשמור את אבניו עד שיהיה נביא שיורה מה לעשות עימם].
- באיזה תאריך הצליחו להתחיל את העבודה מחדש (מזבח בנוי, מנורה וכו')? [כ"ה בכסלו]. איזה נס נוסף קרה שם? [נס פך השמן]. מה קבעו כדי להודות לה' [חג החנוכה].
- האם ליסיאס חזר להלחם במכבים? [ודאי, והפעם הגיע עם 100,000 חיילים, 20,000 סוסים וגם 32 פילים]. מי נהרג במלחמה זו? [אלעזר, תחת הפיל]. במלחמה זו יהודה נסוג אל ירושלים וליסיאס התחיל במצור על ירושלים. כיצד ניצלו מהמצור? [אנטיוכוס מת וליסיאס הפסיק את המצור וביטל את גזרות המלך על מנת שיהודה יעזור לו במאבק לתפיסת השלטון מידי פילפוס שהתמנה בנתיים לשליט].
- בהמשך איש אחר תפס את המלכות ביון – דמטריוס, הוא חידש את המלחמות מול יהודה. ובאחת המלחמות נהרג [יהודה]. יונתן ושמעון אחיו ממשיכים בהנהגת העם ונלחמים ביונים ולבסוף העם ממנה את שמעון להיות הכהן הגדול ומקבל מעמד של נשיא (כמו מלך). המלכות חוזרת לישראל לתקופה של יותר מ-200 שנה!
- כמובן, למדנו גם הלכות החג. למדנו זאת דרך סיפור דמיוני על קבוצת נערים מרוסיה שבאו לביקור בארץ.